

Інструктивно-методичні рекомендації. Іноземна мова

Євгенія Булгакова, завідувач відділу суспільно-філологічних дисциплін Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського;

Лілія Одінцева, методист відділу суспільно-філологічних дисциплін Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського

У 2024/2025 навчальному році вивчення іноземної мови (англійська, іспанська, німецька, польська, французька) відбуватиметься відповідно до:

Клас	Державний стандарт	Типова освітня програма	Модельна навчальна програма	Навчальна програма
1-2	Державний стандарт початкової освіти (21.02.2018 № 87)	Типова освітня програма, цикл 1 (1-2 класи), (12.08.2022 №743-22)		Типова освітня програма, цикл 1 (1-2 класи), (12.08.2022 №743-22)
3-4		Типова освітня програма, цикл 2 (3-4 класи) (12.08.2022 №743-22)		Типова освітня програма, цикл 2 (3-4 класи) (12.08.2022 №743-22)
5-7	Державний стандарт базової середньої освіти (30.09.2020 № 898)	Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (19.02.2021 № 235, у редакції наказу МОН від 09.08.2024 № 1120)	«Іноземна мова. 5 – 9 класи» для закладів загальної середньої освіти, Зимомря І.М., Мойсюк В.А., Трифан М.С., Унгурян І.К., Яковчук М.В. (12.07.2021 № 795)	
			«Іноземна мова. 5 – 9 класи» для закладів загальної середньої освіти, Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О.Я., Коропецька І.Б., Якоб О.М., Самойлюкевич І.В. (12.07.2021 № 795)	
			«Друга іноземна мова. 5 – 9 класи» для закладів загальної середньої освіти,	

Іншомовна освітня галузь

			Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О.Я., Коропецька І.Б., Якоб О.М., Самойлюкевич І.В., Добра О.М., Кіор Т.М., Мацькевич М.Р., Глинюк Л.М., Браун Є.Л. (12.07.2021 № 795)	
8-9	Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (23.11.2011 №1392)	Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти II ступеня, (20.04.2018 № 405)		Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов, 5-9 класи, (07.06.2017 № 804) Польська мова як друга іноземна (24.11.2017 № 1539)
10-11		Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня, (20.04.2018 № 408, у редакції наказів МОН від 28.11.2019 № 1493, 31.03.2020 № 464)		Іноземні мови, рівень стандарту, (23.10.2017 № 1407). Іноземні мови, профільний рівень (23.10.2017 № 1407) Польська мова як друга іноземна (24.11.2017 № 1539)

Акцентуємо, що для здійснення освітнього процесу в **5-7 класах** має бути укладена навчальна програма, розроблена на основі модельної навчальної програми.

Рекомендуємо таку структуру навчальної програми:

Навчальна програма з _____ для _ класу
(розроблена на основі МНП «__», автор(и) ., (рекомендовано МОН України від __ № _____)

Автор(и): _____

202_ рік

I. Вступна частина, де зазначається:

1. Перелік чинних нормативних документів, які регулюють здійснення освітнього процесу в _ класі.

2. МНП, на основі якої укладена НП.

3. Мета мовно-літературної освітньої галузі.

II. Основний зміст, який розгортається через:

✓ зазначення змісту навчальних тем із кількістю навчальних годин до кожного розділу/теми;

✓ фіксацію очікуваних результатів навчальної діяльності;

✓ конкретизацію видів навчальної діяльності.

При визначенні видів навчальної діяльності вчитель може:

- обрати з тих, що були запропоновані у МНП;
- адаптувати запропоновані у МНП;
- додати інші види навчальної діяльності відповідно до освітніх методик/технологій, які використовує, наявних засобів навчання.

Учитель має право вносити зміни (до 20%) до запропонованого МНП змісту відповідно до:

- ✓ підготовленості здобувачів освіти;
- ✓ регіональних особливостей;
- ✓ робочого навчального плану закладу загальної середньої освіти.

Учитель може змінювати послідовність вивчення тем, не порушуючи логіки послідовності досягнення очікуваних результатів.

III. Система, критерії та форми оцінювання.

Зразок структури навчальної програми з іноземної мови

(послідовність розташування граф учитель визначає на власний розсуд)

Очікувані результати навчання (за видами мовленнєвої діяльності)	Зміст теми		Види навчальної діяльності	Кількість навчальних годин
	Лексичний інвентар	Граматичний інвентар		
ТЕМА				

Звертаємо увагу, що в освітньому процесі можуть бути використані **навчальні програми курсів за вибором**, які мають відповідний гриф і входять до *Переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників*, рекомендованих Міністерством освіти і науки для використання у закладах загальної середньої освіти. Із відповідним переліком можна ознайомитися за покликанням: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>.

Навчальні програми факультативів учителі укладають самостійно, урахувавши освітні потреби здобувачів освіти та кількість навчальних годин. Навчальна програма факультативу укладається в довільній формі. Рекомендуємо враховувати такі складники структури програми:

- ✓ Пояснювальна записка / Вступ.
- ✓ Зміст навчального матеріалу (лексичний, граматичний інвентар).
- ✓ Сфери спілкування.
- ✓ Тема / підтема (із зазначенням кількості годин).
- ✓ Мовленнєві функції.
- ✓ Види навчальної діяльності.

Ув освітньому процесі використовуються підручники та навчально-методичні посібники, які *мають*:

гриф Міністерства освіти і науки:

- ✓ «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»;
- ✓ «Схвалено для використання в освітньому процесі».

висновок:

- ✓ «Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах».

Відповідні переліки розміщено на сайті НДУ «Інститут модернізації змісту освіти», закладка «Підручники: Переліки» за покликанням: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>. Привертаємо увагу, що навчально-методичні комплекти, підручники, робочі зошити, зазначені як «Додаткові підручники та навчальні посібники», використовуються в освітньому процесі за умови дидактичної доцільності, дотримання вимог щодо уникнення

перевантаження здобувачів освіти та обов'язкової добровільної згоди батьків учнів класу на фінансове забезпечення.

Календарно-тематичне та поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі. Проте, варто дотримуватися сучасних науково-методичних підходів до викладання іноземної мови.

Організаційне забезпечення виконання КТП здійснюється під час поурочного планування.

При укладанні поурочного планування варто зважати на:

➤ *Цілі уроку* (відповідність темі уроку, потребам здобувачів освіти, практична спрямованість).

➤ *Очікувані результати навчання* (відповідність цілям уроку, потребам учнів, досяжність, вимірюваність).

➤ *Засоби навчання* (НМК, технічні, наочні).

➤ *Розподіл часу* (раціональність).

➤ *Взаємодія* (групова, парна, індивідуальна).

➤ *Знання та вміння* (предметна компетентність, формування ключових компетентностей та наскрізних умінь).

➤ *Розуміння учнів* (врахування навчальних досягнень, способів сприйняття навчального матеріалу та мотивації).

➤ *Види роботи* (різноманітність прийомів навчання, відповідність видів навчальної діяльності цілям та очікуваним результатам уроку, доцільність видів роботи та підбору завдань, взаємопов'язаність, гнучкість).

➤ *Оцінювання та зворотній зв'язок* (досягнення очікуваних результатів учіння (прийоми перевірки), відповідність прийомів поточного оцінювання поставленим цілям, заохочення учнів до самооцінювання/взаємооцінювання, виявлення труднощів, планування подальших дій).

➤ *Домашнє завдання* (відповідність, раціональність, обсяг).

Оцінювання навчальних досягнень

Оцінювання та фіксація результатів навчальних досягнень учнів початкової школи (1 – 4 класи) здійснюється відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 02.09.2020 р. № 1096 «Про внесення змін до методичних рекомендацій щодо заповнення Класного журналу учнів початкових класів Нової української школи» та від 13.07.2021 р. № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти».

Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5 – 7 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти

Оцінювання та фіксація результатів навчальних досягнень учнів **5 – 7 класів** здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 р. № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання».

Об'єктами оцінювання є результати навчання учнів.

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів є *формувальне, підсумкове оцінювання (семестрове, річне)* та державна підсумкова атестація.

Оцінювання здійснюється у процесі навчання (поточне) та на певних його етапах (підсумкове).

Метою формувального оцінювання є відстеження динаміки навчального поступу здобувачів освіти, визначення їхніх навчальних потреб, корегування освітнього процесу задля підвищення ефективності навчання з урахуванням встановлених результатів навчання.

Метою підсумкового оцінювання є співвіднесення фактичних результатів навчання, яких досягли здобувачі освіти, із обов'язковими / очікуваними результатами навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти за певний період.

Оцінювання результатів навчання здійснюється за допомогою різних методів, вибір яких зумовлюється особливостями змісту предмета «Іноземна мова», обсягом (відповідною кількістю навчальних годин), рівнем узагальнення, віковими особливостями здобувачів освіти. Зокрема, такими методами можуть бути: усна та письмова взаємодія, виконання письмових завдань (робіт) на основі сприйняття усної інформації та письмових текстів, педагогічне спостереження, аналіз учнівського портфоліо, само-та взаємооцінювання. За потреби, із метою отримання інформації щодо рівня досягнення учнями очікуваних результатів навчання, учитель може провести *діагностувальну роботу*. Результати такого оцінювання використовуємо для коригування освітнього процесу. Систему (кількість та зміст) діагностувальних робіт учитель визначає самостійно залежно від навчальної ситуації, та, у разі потреби, вносить зміни до календарно-тематичного плану.

Діагностувальна робота проводиться з метою:

- визначення якісних і кількісних характеристик оволодіння певною частиною навчального матеріалу відповідно до очікуваних результатів навчання;
- виявлення утруднень в навчальній діяльності учнів;
- коригування навчального процесу;
- прогнозування результатів навчання на наступному етапі опанування програмовим матеріалом.

Діагностувальна робота може бути комплексною або складатися з певного формату завдання: лексичні, граматичні тести, завдання для перевірки рівня сформованості чотирьох видів мовленнєвої діяльності (сприймання усної інформації, письмового тексту, усна взаємодія та продукування, письмова/онлайн взаємодія).

Оцінювання здійснюється із застосуванням завдань різних когнітивних рівнів (відповідно до таксономії Блума):

- на відтворення знань (початковий рівень, 1-4 бали);
- на розуміння та застосування в стандартних навчальних ситуаціях (середній рівень, 4-6 балів);
- на застосування в змінених навчальних ситуаціях, оцінку та аналіз (достатній рівень, 7-9 балів);
- на синтез та створення (високий рівень, 10-12 балів).

Критерії оцінювання та таксономія Блума

Бал	Рівень		Дескриптор	Дії
1-3	Початковий	Запам'ятовування	Базовий рівень пізнавальних навичок, який передбачає відновлення знань з довготривалої пам'яті, розпізнання, пригадування, ідентифікування	Упорядкувати, визначити, описати, назвати, скласти перелік, пригадати, відтворити
4-6	Середній	Розуміння	На цьому рівні учні демонструють розуміння фактів (значення слів), які треба запам'ятати	Класифікувати, пояснити, ідентифікувати, узагальнити

Іншомовна освітня галузь

7-9	Достатній	Застосування	Завдання цього рівня створюють можливості для використання здобутих знань та вмінь у нових навчальних ситуаціях. Вони містять відповіді на запитання або розв'язання навчальних проблем	Застосувати, продемонструвати, уточнити, упорядкувати
		Аналіз	Здатність учнів утворювати зв'язки між ідеями, критично мислити та розподіляти інформацію на частини	Проаналізувати, оцінити, порівняти, зіставити, розрізнити, дослідити, робити висновки
10-12	Високий	Оцінка	Здатність учнів оцінити різні явища та поняття. Учні знаходять ефективні рішення для різних проблем і аргументують висновки, спираючись на власні знання й уміння	Аргументувати, оцінити, захистити власну думку, підтвердити аргументами
		Створення	Є основною метою навчальної «подорожі» учнів. На цьому рівні учні демонструють здатність застосовувати знання й уміння для створення нового продукту або отримання результату	Створити, придумати, спланувати, організувати

Привертаємо увагу, що у наказі МОН від 02.08.2024 № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» визначено загальні критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти (*додаток 1*) та критерії оцінювання за освітніми галузями (*додаток 2*).

Підсумкове оцінювання

Підсумкове оцінювання здійснюється періодично.

Семестрове оцінювання

Під час укладання календарно-тематичного плану вчитель визначає дату та форму проведення **підсумкової роботи** відповідно до груп результатів навчання, що передбачені галузевими Критеріями оцінювання:

Група результатів 1. Сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування (сприйняття усної інформації на слух / аудіювання; сприйняття письмових текстів / читання).

Група результатів 2. Взаємодія з іншими особами в усній і письмовій формі та в режимі реального часу через засоби іноземної мови (усна взаємодія / говоріння; письмова взаємодія / письмо).

Група результатів 3. Надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою (усне висловлювання / говоріння; письмове висловлювання / письмо).

Підсумкова робота за семестр може бути комплексною та проводитись у формі тестування. Наприклад, аудіювання + читання або (у 5 класі) аудіювання + читання +

письмо. Рішення про проведення комплексного підсумкового оцінювання приймає вчитель в залежності від об'єктивних умов здійснення освітнього процесу.

Факт проведення підсумкової роботи зазначається в класному журналі в графі «Зміст уроку». Оцінка за роботу фіксується без дати після останнього уроку в семестрі. У разі, якщо учень / учениця отримав / отримала оцінку на уроці, то вона фіксується на сторінці «Облік навчальних досягнень здобувачів освіти».

Зразок оформлення сторінки класного журналу (ліворуч):

№ з/п	Прізвище, ім'я учня/учениці	15/12	20/12	22/12	27/12	Зошит	Аудіювання	Читання	Говоріння	Письмо	I семестр	Скоригована
				н		•	•	•	•		•	
		10				•	•	•	•	•	•	
						•	•	•	•	•	•	

У разі відсутності учня / учениці на уроці у день проведення підсумкової роботи, оцінка за певну групу загальних результатів ставиться на основі педагогічного спостереження впродовж семестру.

Зразок оформлення сторінки класного журналу (праворуч):

№ з/п	Дата	Зміст уроку	Завдання додому
	15/12	Зміст уроку + Підсумкова робота: сприймання усної інформації на слух / Аудіювання Підсумкова робота: сприймання письмових текстів / Читання	
	20/12	Зміст уроку + Підсумкова робота: усна взаємодія та висловлювання / Говоріння	
	22/12	Зміст уроку + Підсумкова робота: письмова взаємодія та висловлювання / Письмо	
	27/12	Узагальнюючий урок	

Фіксація оцінки за ведення зошита у класному журналі здійснюється один раз на місяць. *Зразок оформлення сторінки журналу:*

№ з/п	Прізвище, ім'я учня/учениці	18/10	22/10	25/10	29/10	31/10	Зошит	№ з/п	Дата	Зміст уроку	Завдання додому
							9		18/10	Уведення мовного інвентарю у тематичному контексті мовленнєвої ситуації «Мої друзі»	Впр.1, с. 22 (письмово / усно)

Іншомовна освітня галузь

						9	8			22/10	Опрацювання мовного інвентарю у тематичному контексті мовленнєвої ситуації «Мої однокласники»	Опрацювати навчальний матеріал /відео (онлайн-інструмент Kahoot)
						н	•			25/10	Усна взаємодія / (онлайн-взаємодія) за темою «Я та мої друзі»	Створити постер «Справжній друг» (онлайн-інструмент Wordwall)
						•	•			29/10	Створення проєкту за темою «Мій найкращий друг»	Впр.3, с. 25 (письмово)
						•	•			31/10	Писемна взаємодія за темою «Друзі». Діагностувальна робота (писемне продукування за темою «Друзі»)	Впр. 6, с. 28 (письмово / усно)

Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 8 – 11 класів, які здобувають освіту відповідно до Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти

У 2024/2025 навчальному році оцінювання та фіксація результатів навчальних досягнень учнів 8 – 11 класів закладів загальної середньої освіти здійснюється за інструктивно-методичними рекомендаціями минулих років.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/lnlteb>
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 року № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/svhdju>
3. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/iymvpq>
4. URL: <http://surl.li/vdsuzn>